

Caerdydd
Ddwyieithog

Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2021-22

This document is available in English / Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg

Mae dyletswydd statudol ar bob awdurdod lleol yng Nghymru i gydymffurfio â rheoliadau Safonau'r Gymraeg sy'n esbonio sut y dylai sefydliadau ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol sefyllfaoedd. Sefydlodd Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 fframwaith cyfreithiol i osod dyletswyddau ar sefydliadau penodol i gydymffurfio â safonau mewn perthynas â'r Gymraeg trwy is-ddeddfwriaeth (Safonau Rheoliadau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015). Rhestrir y safonau a gyflwynwyd i Gyngor Caerdydd yn 'Hysbysiad Cydymffurfio Cyngor Dinas Caerdydd - Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011'.

Mae copi o'r safonau, y cyfeirir ato yn yr adroddiad hwn, ar gael o www.caerdydd.gov.uk/caerdydd-ddwyeithog

1. Cyflwyniad

Prif nod y ddeddfwriaeth (safonau) yw sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, gyda'r pwyslais ar gynnig a chofnodi dewis iaith yn hytrach na bod y cyfrifoldeb ar y defnyddiwr gwasanaeth neu'r gweithiwr unigol i wneud cais am wybodaeth neu wasanaethau yn y Gymraeg. Mae'n ofynnol i bob awdurdod lleol gyhoeddi adroddiad blynyddol bob blwyddyn sy'n nodi'r wybodaeth ganlynol:

Cwynion
Nifer y cwynion a gafwyd yn ystod y flwyddyn ariannol honno sy'n ymwneud â chydymffurfio â safonau'r Gymraeg.
Sgiliau Cymraeg Cyflogeion
Nifer y cyflogeion sydd â sgiliau Cymraeg ar ddiwedd y flwyddyn ariannol dan sylw.
Hyfforddiant cyfrwng Cymraeg
<ul style="list-style-type: none">
• Nifer yr aelodau o staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi a gynigiwyd yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn.
• Os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs gennych yn ystod y flwyddyn honno, canran y staff a fynychodd y fersiwn Gymraeg.
Swyddi a Hysbysebwyd
Nifer y swyddi newydd a gwag a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn ac a gafodd eu categoreiddio fel swyddi lle — <ul style="list-style-type: none">
• mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol,
• bydd angen dysgu sgiliau Cymraeg yn dilyn penodiad i'r swydd,
• mae sgiliau Cymraeg yn ddymunol, neu

- nid oedd sgiliau Cymraeg yn angenrheidiol.

Mae pob awdurdod lleol wedi derbyn hysbysiad cydymffurfio gan Gomisiynydd y Gymraeg sy'n rhestru'r safonau a'r dyddiad cydymffurfio ar gyfer pob un o'r safonau.

Cytunir a chymeradwyir Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2021-22 gan y Cyngor llawn cyn ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor yn unol â gofynion statudol y safonau.

Y dyddiad cau statudol ar gyfer cyhoeddi'r adroddiad yw **30 Mehefin 2022**. Fodd bynnag, cytunwyd i gyflwyno fersiwn drafft o'r adroddiad ar wefan Cyngor Caerdydd i fodloni'r dyddiad hwn gan fod cyflwyniad yr adroddiad i'r Cabinet a'r Cyngor wedi'i ohirio tan fis Gorffennaf 2022 i hwyluso trafodaethau ynghylch blaenoriaethau'r weinyddiaeth newydd yng nghyfarfodydd cyntaf y Cabinet a'r Cyngor ym mis Mehefin yn dilyn yr etholiadau lleol.

Ar ôl iddo gael ei gymeradwyo, bydd yr adroddiad terfynol yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor: www.caerdydd.gov.uk/caerdydd-ddwyieithog

2. Llwyddiannau

- Hysbysebodd y Cyngor **67** o swyddi Cymraeg hanfodol, a **648** o swyddi ychwanegol lle'r oedd y Gymraeg yn ofyniad dymunol. Mae nifer y swyddi Cymraeg hanfodol a dymunol a hysbysebwyd yn cynrychioli cynnydd o **158%** a **108%** yn ôl eu trefn o'i gymharu â 2020/21.
- Cyfieithodd Caerdydd Ddwyieithog **14,550,626 o eiriau** yn ystod 2021-22 (cafodd **99.9%** o'r holl geisiadau eu dychwelyd i'r cleient erbyn y dyddiad cau y cytunwyd arno). Mae hyn yn gynnydd o 25% o gymharu â 2020-21.
- Cymeradwywyd Strategaeth Caerdydd Ddwyieithog ddiwygiedig Cyngor Caerdydd ar gyfer 2022-27 gan Gyngor Caerdydd ar 3 Mawrth 2022. Gweler **Adrannau 5 a 6** am fanylion pellach.
- Yn unol â Safon y Gymraeg 146 cynhaliwyd adolygiad annibynnol o Strategaeth Caerdydd Ddwyieithog 2017-22 gan Nico a chafodd eu hadroddiad terfynol gymeradwyaeth Cyngor Caerdydd ar 3 Mawrth 2022. Ceir wybodaeth bellach yn **Adran 5**.
- Cwblhawyd e-fodiwl Ymwybyddiaeth Iaith Cyngor Caerdydd gan **990** o staff yn 2021/22.

- Mae nifer y staff sydd â sgiliau Cymraeg wedi cynyddu **8.6%** ychwanegol ers 2020-21 ac yn cynrychioli **17.25%** o'r gweithlu sydd wedi'i gofrestru ar system AD DigiGOV y Cyngor.
- Dyrannwyd **657** o leoedd Derbyn i ddisgyblion mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ar gyfer mis Medi 2021, sef **17.3%** o gyfanswm y derbyniadau ar draws y ddinas. Mae hyn yn ostyngiad bach o'i gymharu â 2020/21.
- Ymgysylltodd dros 25,000 o bobl â Gŵyl Tafwyl, a gynhaliwyd yn ddigidol o ganlyniad i'r cyfyngiadau a oedd ar waith oherwydd argyfwng Covid-19. Cefnogir gŵyl Tafwyl gan y Cyngor, ac yn 2021-22 cafodd ei ffrydio'n fyw o Gastell Caerdydd.
- Cafodd digwyddiadau diwylliannol Cymreig fel Dydd Miwsig Cymru, Dydd Gŵyl Dewi, Diwrnod Shwmae a Diwrnod Hawliau eu hyrwyddo'n llwyddiannus ar draws y Cyngor.
- Cynhaliodd C4, grŵp siaradwyr a dysgwyr Cymraeg Cyngor Caerdydd, ddigwyddiad Dydd Gŵyl Dewi rhithwir gyda siaradwr gwadd ar 1 Mawrth 2022 a fynychwyd gan dros **30** aelod o staff.

3. Argyfwng Covid-19

Roedd 2021/22 yn flwyddyn heriol arall i Gyngor Caerdydd. Mae'r cyfyngiadau a osodwyd oherwydd argyfwng Covid-19, a'r ffyrdd newydd o weithio a ddatblygwyd o ganlyniad, wedi newid sut mae'r Cyngor yn gweithio a'r ffordd y mae'r cyhoedd yn defnyddio ei wasanaethau. Mae mesurau i hwyluso gweithio gartref a darparu gwasanaethau drwy lwyfannau digidol yn parhau ac mae nifer fawr o staff y Cyngor yn parhau i weithio gartref. Mae hyn yn brawf ar bob agwedd ar ddarparu gwasanaethau ond mae darparu gwasanaeth Cymraeg yn dod â rhai heriau penodol.

Cyfathrebiadau Covid – mae natur argyfwng Covid-19 wedi golygu bod angen anfon nifer o gyfathrebiadau brys gan y Cyngor i ddinasyddion Caerdydd. Mae tîm Caerdydd Ddwyeithog wedi bod yn gweithio'n agos iawn gyda'r Tîm Cyfathrebu ac yn parhau i wneud hynny i sicrhau bod yr holl gyfathrebiadau i'r cyhoedd ac â staff yn ddwyieithog yn ystod y cyfnod digynsail hwn. Fel y dangosir yn **Adran 7** yr adroddiad, mae canran y ceisiadau cyfieithu a gwblhawyd wedi codi **25%** yn 2021/22 ac mae **99.9%** wedi'u dychwelyd o fewn yr amserlenni y cytunwyd arnynt. Mae hyn yn dangos gwaith caled ac ymroddiad tîm Caerdydd Ddwyeithog o ran sicrhau bod y symiau mawr o waith cyfieithu a dderbynnir yn cael ei gwblhau o fewn yr amserlenni gofynnol.

Gwasanaeth cyfieithu – cynyddodd cyfanswm nifer y geiriau a gyfieithwyd gan Caerdydd Ddwyeithog yn sylweddol yn 2021/22. Mae llawer iawn o waith cyfieithu wedi'i dderbyn gan gydweithwyr yn y Cyngor a phartneriaid allanol wrth i'r tarfu sy'n deillio o argyfwng Covid leddfu ac wrth i fusnes arferol aildechrau. Yn ogystal, mae gwaith cyfieithu brys sy'n gysylltiedig â Covid, gyda therfynau amser eithriadol o dynn, wedi parhau i gael eu

derbyn a'u cwblhau gan dîm Caerdydd Ddwieithog i sicrhau bod dinasyddion Caerdydd yn derbyn gwybodaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg ar yr un pryd ac yn unol â'u dewis iaith.

Gwasanaethau ffôn – Mae Cyngor Caerdydd wedi sicrhau bod ei wasanaethau ffôn a chanolfan alwadau yn parhau i ddarparu gwasanaeth di-dor i ddinasyddion Caerdydd. Oherwydd bod llawer o wasanaethau wyneb-yn-wyneb wedi'u hatal o hyd, y gwasanaeth ffôn yw'r unig ffordd i lawer drafod materion a chael cyngor. Mae gwasanaethau fel C2C wedi parhau i fod yn weithredol ac wedi parhau i ddarparu gwasanaeth dwieithog. Mae tîm Caerdydd Ddwieithog yn cynorthwyo swyddogion unigol y Cyngor drwy recordio negeseuon dwieithog ar gyfer eu ffonau symudol er mwyn sicrhau bod pob dinesydd yn gallu delio â'i ymholiad drwy gyfrwng y Gymraeg.

Cyfarfodydd rhithwir – Mae Cyngor Caerdydd yn defnyddio llwyfan Microsoft Teams ar gyfer cynnal cyfarfodydd rhithwir. Fodd bynnag, nid yw'r llwyfan Teams yn cefnogi sianel cyfieithu ar y pryd bwrpasol o hyd. Mae nifer fach o drwyddedau Zoom wedi'u caffael i hwyluso a chefnogi cyfarfodydd a chyfweiliadau digidol dwieithog ar ran y Cyngor ac mae Caerdydd Ddwieithog wedi cefnogi cydweithwyr drwy gynnal cyfarfodydd Zoom dwieithog. Mae cyfarfodydd gweddarlledu fel cyfarfodydd y Cabinet a'r Cyngor hefyd yn cael eu darparu ar fersiynau Cymraeg a Saesneg gwefan y Cyngor ac yn cael eu hategu gan drydariadau dwieithog ar gyfrifon cyfryngau cymdeithasol y Cyngor. Mae Cyngor Caerdydd wedi gweithio mewn partneriaeth â Microsoft ac yn rhan o'r rhaglen profi Beta ar gyfer sianel gyfieithu bwrpasol ar y llwyfan Teams. Cynhaliwyd y cylch profi diweddaraf ym mis Mawrth 2022, a'r gobaith yw y bydd y swyddogaeth hon yn cael ei chyflwyno'n ehangach ar ddechrau 2022/23.

4. Strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg Cyngor Caerdydd

Lansiwyd Strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg ddiwygiedig Cyngor Caerdydd ar 1 Mawrth 2021 a 2021/22 yw blwyddyn gyntaf ei gweithrediad.

O ganlyniad i'r Strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg, mae holl staff y Cyngor bellach yn cael cyfle i ymgymryd â hyfforddiant iaith Gymraeg. Cynhyrchwyd yr e-fodiwl Cyflwyniad i'r Gymraeg Lefel 1 gan Academi Cyngor Caerdydd i ddarparu cwrs blasu ac mae hwn wedi'i gwblhau gan **836** o aelodau staff yn 2021/22.

Yn ogystal, mae **232** o aelodau staff wedi cwblhau cyrsiau hyfforddiant iaith Gymraeg lefel uwch, sy'n cynrychioli cynnydd o **21%** o'i gymharu â 2020/21 (**167**). Gan gynnwys yr e-fodiwl Cyflwyniad i'r Gymraeg Lefel 1, mae nifer staff Cyngor Caerdydd sydd wedi cymryd rhan mewn hyfforddiant iaith Gymraeg yn 2021/22 wedi cynyddu **522%**.

Mae'r Strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg hefyd wedi cyflwyno system o asesiadau gweithle a arweinir gan reolwyr i fesur angen a chapasiti mewn perthynas â darparu gwasanaethau Cymraeg.

Mae'r dogfennau canllaw canlynol wedi'u llunio i helpu i gynnal yr asesiadau hyn ac i ddatblygu a recriwtio staff sy'n siarad Cymraeg:

- Asesu Sgiliau Iaith Gymraeg a Nodi Rolau Cymraeg Hanfodol.
- Gweithdrefnau Recriwtio, Cyfweld a Dethol a'r Iaith Gymraeg.
- Dewislen gynhwysfawr o opsiynau hyfforddiant iaith Gymraeg.

Rhaid i'r holl rolau yng Nghyngor Caerdydd sy'n delio â chwsmeriaid gynnwys sgiliau Cymraeg a/neu iaith gymunedol fel gofyniad dymunol bellach.

O ganlyniad i'r mesurau a gyflwynwyd gan y strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg, cofnododd **17.25%** o staff y Cyngor (nad ydynt yn gweithio mewn ysgolion) sydd wedi cofrestru ar y system AD DigiGOV fod ganddynt ryw lefel o sgiliau Cymraeg ac mae nifer y swyddi a hysbysebwr fel rhai Cymraeg hanfodol a dymunol wedi cynyddu **158%** a **108%** yn y drefn honno. Gan nad yw pob aelod o staff wedi'i gofrestru ar y system DigiGOV, mae nifer yr aelodau staff sy'n dweud bod ganddynt sgiliau iaith Gymraeg yn cynrychioli **14.5%** o holl weithlu'r Cyngor (nad ydynt yn gweithio mewn ysgolion) yn 2021/22.

Caiff y canllawiau a'r gweithdrefnau sy'n cefnogi'r Strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg eu mireinio a'u datblygu ymhellach yn 2022/23 i adeiladu ar y cynnydd sylweddol a wnaed eisoes eleni.

5. Adolygiad o Strategaeth Ddwyeithog Caerdydd 2017-22 ac Argymhellion ar gyfer Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2022-27

Comisiynwyd Nico gan Gyngor Caerdydd i gynnal adolygiad o weithrediad Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2017-22. Mae cynnal adolygiad yn ofyniad o dan Safon y Gymraeg 146 ac yn cynrychioli arfer gorau gan fod yr asesiad annibynnol hwn yn fodd i fesur llwyddiant Cyngor Caerdydd wrth weithredu'r Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog gyntaf. Cymeradwywyd adroddiad Nico gan y Cabinet ar 24 Chwefror 2022 a'r Cyngor Llawn ar 3 Mawrth 2022. Cadarnhaodd adroddiad Nico fod Cyngor Caerdydd wedi bodloni gofynion Safonau 145 a 146.

Cyflwynir casgliadau'r adroddiad isod:

Safonau 145 a 146

Er mwyn mynd i'r afael â chydymffurfiaeth y Cyngor â'r safonau dan sylw, mae'n amlwg bod y Cyngor wedi bodloni gofynion safon 145 yn llawn drwy osod targed o ran canran a nifer y siaradwyr yn yr ardal, ynghyd ag amlinellu yn y strategaeth sut y byddai'n anelu at gyflawni'r targed hwnnw ar ffurf cynllun gweithredu a thargedau.

Mae'r adolygiad hwn yn bodloni'r gofyniad yn safon 146 o ran asesu i ba raddau y mae'r Cyngor wedi dilyn y strategaeth a chyrraedd y targed a osodwyd, ac yn ei dro, mae'r asesiad yn cynnig adborth defnyddiol ar gyfer llunio strategaeth 5 mlynedd ddiwygiedig ac uchelgeisiol i'w chyhoeddi maes o law.

Effaith gyffredinol y strategaeth

Fel y nodwyd uchod, nid yw data'r Cyfrifiad ar gael eto i fesur union raddfa llwyddiant ymyriad strategol y Cyngor o ran niferoedd ac oedrannau siaradwyr Cymraeg yn yr ardal, ond mae arwyddion o ffynonellau dibynadwy eraill yn awgrymu cynnydd sefydlog a graddol.

Byddai'n anodd priodoli unrhyw gynnydd mewn niferoedd yn uniongyrchol i weithgareddau cymunedol y strategaeth ond, fel y mae dogfen gyngor y Comisiynydd ar asesu cyflawniad strategaethau 5 mlynedd yn ei nodi, mae hefyd yn anodd priodoli cynnydd mewn defnydd pob dydd i weithgareddau penodol. Anogir y Cyngor felly i ystyried dogfen gyngor y Comisiynydd yng nghyd-destun ail darged Cymraeg 2050 i ddyblu'r defnydd dyddiol o'r Gymraeg, drwy osod mesuriadau ansoddol a meintiol i olrhain effaith a llwyddiant gweithgareddau penodol. Mae'r adborth gan bartneriaid yn cynnig man cychwyn ardderchog ar gyfer hyn.

Statws yr iaith

*Er bod y strategaeth 5 mlynedd wedi'i seilio ar y safonau hyrwyddo, mae strategaeth Caerdydd Ddwyeithog wedi rhoi cyfle i'r Cyngor geisio ehangu ar ofynion statudol y safonau eraill y mae'n ddarostyngedig iddynt o dan y Mesur, megis y safonau llunio polisi a gweithredol, er enghraifft gyda sgiliau Cymraeg ei staff, polisi enwi strydoedd Caerdydd a chanllawiau polisi i ddatblygwyr. Mae'r rhain i gyd yn ymwneud â hyrwyddo **statws yr iaith** a dylid nodi hyn fel arfer da i'w efelychu. Mae'n bwysig bod Caerdydd Ddwyeithog yn parhau i chwilio am gyfleoedd i godi proffil a statws yr iaith yn y ddinas yn ogystal â'i waith wrth gynyddu nifer y siaradwyr a chyfleoedd i ddefnyddio'r iaith.*

Adolygiad o Strategaeth Hybu Caerdydd Ddwyeithog 2017-2022 (Nico) t. 31-32).

Nododd Nico hefyd nifer o gryfderau Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2017-22 a'r llwyfan roedd hyn yn ei ddarparu ar gyfer gweithredu Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2022-27:

- Sefydlu Fforwm Dwyieithog Caerdydd i hwyluso gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau yng Nghaerdydd a sefydliadau cenedlaethol.
- Hyrwyddo dull ymgynghorol o ymgysylltu â phartneriaid y Fforwm.
- Gwaith y Cyngor i gryfhau a hyrwyddo statws y Gymraeg.
- Datblygu is-grwpiau'r Fforwm i gefnogi'r gwaith o ddatblygu Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2022-27 a'i gweithredu dros y 5 mlynedd nesaf.

Cyflwynodd Nico hefyd nifer o argymhellion ar gyfer Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2022-27 fel rhan o'r adolygiad. Mae'r holl argymhellion wedi'u derbyn a'u gweithredu gan Gyngor Caerdydd a cheir y manylion amdanynt isod:

- **Argymhelliad 1: Data Cyfrifiad 2021**

Dylid adolygu'r Strategaeth newydd yn dilyn cyhoeddi data'r Cyfrifiad ar y Gymraeg yn 2022/23 gan graffu'n feirniadol ar dargedau, gan eu haddasu yn ôl yr angen. Bydd angen bod yn barod i weithio gyda phartneriaid mewnol ac allanol i ymateb i her mewn unrhyw faes demograffig penodol a chynnig rhai targedau newydd.

Mae adolygu a diwygio targedau ar ôl cyhoeddi data Cyfrifiad 2021 wedi'u cynnwys fel camau gweithredu penodol ar gyfer Themâu 1, 2 a 3 yng nghynllun gweithredu Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27.

- **Argymhelliad 2: Plant a phobl ifanc**

Gydag adolygiadau o wasanaethau ieuencid y Cyngor yn cael eu cynnal ar hyn o bryd, ynghyd â'r datblygiadau gyda Chaerdydd sy'n Dda i Blant, mae cyfle i roi cynlluniau ar waith nawr i ehangu'r ddarpariaeth cyfrwng Gymraeg dros y 5-10 mlynedd nesaf. Dylai'r ymarfer mapio i nodi bylchau yn y ddarpariaeth y cyfeirir ati yn y CSCA drafft, (Amcan 1, Canlyniad 5), arwain yn uniongyrchol at fuddsoddiad cymesur mewn gwasanaethau ac adnoddau Gymraeg sy'n cyd-fynd â gweledigaeth y Cynllun Strategol Gymraeg mewn Addysg a'r Strategaeth Hybu newydd.

Mae'r ymarfer i fapio'r ddarpariaeth Gymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc yng Nghaerdydd yn cael ei arwain ar hyn o bryd gan Fenter Caerdydd ac fe'i cefnogir gan bartneriaid Fforwm Ddwieithog Caerdydd.

- **Argymhelliad 3: Fforwm Caerdydd Ddwieithog**

Cryfder y Fforwm yw ei gyfathrebu a'i gysylltiadau â phartneriaid/rhanddeiliaid. Mae angen ystyried y ffordd orau o gynnwys:

- (i) *swyddogion o'r Cyngor (Addysg, Caerdydd sy'n Dda i Blant a Gwasanaethau Ieuencid yn benodol) i rannu gwybodaeth ac arfer da a sicrhau cyd-ddealltwriaeth o nodau;*
- (ii) *sylyfaen ehangach o bartneriaid e.e. busnes ac economi.*

Mae swyddogion y Cyngor o Addysg, Gwasanaeth Ieuencid Caerdydd, Addewid Caerdydd a Dinas sy'n Dda i Blant wedi ymuno â Fforwm Caerdydd Ddwieithog i hwyluso trafodaethau â phartneriaid a rhannu dealltwriaeth o flaenoriaethau a nodau. Mae camau ar y gweill ar hyn o bryd i ehangu aelodaeth y Fforwm i gynnwys sylfaen ehangach o bartneriaid allanol.

- **Argymhelliad 4: Mesur effaith**

Er mwyn gallu mesur cynnydd y strategaeth yn effeithiol erbyn 2027, dylid ystyried cyngor Comisiynydd y Gymraeg ar asesu'r strategaeth ynghyd â'r enghreifftiau ymarferol o gasglu tystiolaeth a roddir gan bartneriaid. Dylid gwneud penderfyniad ynglŷn â'r dystiolaeth a allai ddangos effaith ymyriadau, o ran newid mewn ymddygiad/agwedd/defnydd o'r Gymraeg yn ogystal â'r hyn y mae llwyddiant yn ei olygu mewn termau meintiol.

Mae hyn wedi'i gynnwys fel cam gweithredu o dan Thema 3 yng nghynllun gweithredu Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27 a chynhelir trafodaethau â Chomisiynydd y Gymraeg a phartneriaid Fforwm Caerdydd Ddwieithog i asesu sut y gellir mesur yr effaith yn effeithiol.

- **Argymhelliad 5: CSCA 2022-31 (Canlyniadau 1 a 5)**

Yn dilyn y broses ymgynghori ar y Strategaeth Hybu a'r CSCA, dylid sicrhau cysylltiadau cryfach rhwng y ddwy strategaeth fel y gellir croesgyfeirio'r nodau strategol yn hawdd wrth iddynt ddatblygu'n gamau ymarferol (yn benodol Canlyniad 1 a 5 y CSCA).

Mae Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27 wedi'i llunio i gyd-fynd â Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) 2022-2032 y Cyngor. Mae camau gweithredu a thargedau perthnasol yn y cynllun gweithredu wedi'u diwygio i adlewyrchu'r targedau a gyflwynwyd yn y CSCA ac ychwanegwyd colofn arall i gadarnhau canlyniadau'r CSCA a gefnogir gan y camau a'r targedau hynny.

- **Argymhelliad 6: Caerdydd Ddwieithog/Bilingual Cardiff**

Dylai'r Cyngor ehangu adnoddau tîm Caerdydd Ddwieithog. Gallai cyngor polisi ac arbenigedd gan y tîm ychwanegu gwerth a darparu mewnbwn gwerthfawr a sicrwydd o gydymffurfiaid wrth i adrannau eraill gynllunio eu gwasanaethau yn unol â nodau strategol y Cyngor.

Mae'r argymhelliad hwn wedi'i ymgorffori mewn cynlluniau ailstrwythuro ar gyfer Caerdydd Ddwieithog er mwyn cynyddu gallu presennol y tîm i ddarparu cymorth polisi. Cytunwyd ar gyllid ar gyfer Swyddog Polisi newydd hefyd ac mae recriwtio ar y gweill ar hyn o bryd.

6. Datblygu Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27

Mae diwygio'r Strategaeth Caerdydd Ddwieithog gyntaf a datblygu Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27 yn ofyniad statudol yn unol â Safon y Gymraeg 145. Yn ogystal â'r argymhellion a gafwyd gan Nico, roedd y Strategaeth ddiwygiedig yn destun ymgynghoriad â Phartneriaid Fforwm Caerdydd Ddwieithog a chynhaliwyd ymgynghoriadau ffurfiol gyda staff y Cyngor a chyda'r cyhoedd. Nododd yr ymarferion ymgynghori feysydd blaenoriaeth a chamau gweithredu i boblogi cynllun gweithredu'r Strategaeth.

Mae Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27 wedi'i halinio â Cymraeg 2050, Cynllun Gweithredu Llywodraeth Cymru i sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae strwythur y Strategaeth a'r cynllun gweithredu yn dilyn y tair thema a nodwyd yn Cymraeg 2050:

- Cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg
- Cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg
- Creu amodau ffafriol – seilwaith a chyd-destun

Mae'r camau gweithredu a gyflwynir yng nghynllun gweithredu'r Strategaeth yn dilyn y tair thema hyn i sicrhau y gall Cyngor Caerdydd gefnogi gweledigaeth Llywodraeth Cymru a bodloni gofynion Cymraeg 2050.

Datblygwyd y Strategaeth Caerdydd Ddwieithog hefyd ar y cyd â Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-32 (CSCA) Cyngor Caerdydd. Mae amcanion y CSCA a gefnogir gan Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27 wedi'u nodi yng nghynllun gweithredu'r Strategaeth. Er mwyn cyflawni'r Strategaeth a'r CSCA, bydd angen cydweithredu a chydweithio agos rhwng Caerdydd Ddwieithog, Adran Addysg y Cyngor, a'u partneriaid. Bydd alinio'r ddwy ddogfen strategaeth fel hyn yn cefnogi gwaith partneriaeth agosach yn seiliedig ar nodau y cytunwyd arnynt ar y cyd.

Bydd Strategaeth Caerdydd Ddwieithog 2022-27 a'i chynllun gweithredu ategol yn cael eu cyflwyno mewn partneriaeth ag aelodau Fforwm Caerdydd Ddwieithog. Sefydlwyd y Fforwm i gefnogi'r Strategaeth Caerdydd Ddwieithog gyntaf ac mae ei aelodau'n cynnwys nifer o sefydliadau sy'n cynrychioli ysgolion cynradd ac uwchradd Caerdydd, darparwyr addysg uwch ac addysg bellach, cyrff diwylliannol, a sefydliadau Cymraeg fel yr Urdd, Mudiad Meithrin a Menter Caerdydd. Bydd y model gwaith partneriaeth yn cael ei ddatblygu ymhellach dros y cyfnod 5 mlynedd nesaf a bydd aelodaeth y Fforwm yn cael ei hehangu i gynnwys cynrychiolwyr o feysydd eraill fel y sector preifat a busnesau.

Mae'r camau gweithredu a gyflwynir yng nghynllun gweithredu'r Strategaeth yn uchelgeisiol ac yn ceisio dyfnhau'r ddarpariaeth Gymraeg a sefydlu'r egwyddor o weithio gyda phartneriaid ar draws rhanbarth De-ddwyrain Cymru. Mae'r prif amcanion yn cynnwys sefydlu Fforwm Ieuenctid Cymraeg, Swyddog Hyrwyddo Addysg Cyfrwng Cymraeg ar draws De-ddwyrain Cymru, cymorth ac ymgysylltiad â rhieni sy'n anfon eu plant i ysgolion Cymraeg, a hyrwyddo darpariaeth Gymraeg gyda chymunedau ethnig lleiafrifol.

7. Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2017-21

Datganiad Cenhadaeth y CSCA

Bydd pob plentyn yn ein dinas yn hyderus yn ei sgiliau Cymraeg erbyn 2050, er mwyn cyfrannu at greu Caerdydd wirioneddol ddwyieithog lle y caiff y Gymraeg ei hamddiffyn a'i meithrin i genedlaethau'r dyfodol ei defnyddio a'i mwynhau.

Gweledigaeth y CSCA

Bydd system addysg Caerdydd yn gweithredu fel sbardun allweddol i sicrhau y gall plant ddatblygu eu sgiliau Cymraeg a chreu siaradwyr newydd i gefnogi gweledigaeth Llywodraeth Cymru o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Cynyddodd nifer y disgyblion a gofrestrwyd mewn Dosbarth Derbyn drwy gyfrwng y Gymraeg yn gyson rhwng 2005/06 a 2012/13, er bod canran y cyfanswm a oedd yn derbyn lleoedd yn amrywio. Mae niferoedd a chanrannau ers hynny wedi amrywio, ond gyda'r duedd gyffredinol tuag at gynnydd yn y ddau. Mae nifer y disgyblion a gofrestrwyd yn 2021/22 yn cynrychioli gostyngiad bach o gymharu â'r nifer a'r ganran uchaf o ddisgyblion a gofrestrwyd mewn Dosbarthiadau Derbyn cyfrwng Cymraeg a gofnodwyd ar gyfer Caerdydd yn 2020/21. Gan fod perthynas uniongyrchol rhwng nifer y disgyblion a gofrestrir mewn dosbarthiadau Cymraeg â'r boblogaeth disgyblion, sy'n gallu cynyddu neu ostwng, mae cynnydd yn y ganran yn fesur mwy priodol o lwyddiant wrth hybu addysg Gymraeg.

Gweler tabl 1 isod:

Blwyddyn Ysgol	Nifer derbyn gwirioneddol (C)	Nifer derbyn gwirioneddol (C, S a Ffydd)	% nifer derbyn gwirioneddol (C)	Blwyddyn Ysgol	Nifer derbyn gwirioneddol (C)	Nifer derbyn gwirioneddol (C, S a Ffydd)	% nifer derbyn gwirioneddol (C)
2006/07	465	3,257	14.3%	2014/15	706	4,246	16.6%
2007/08	519	3,463	15.0%	2015/16	690	4,335	15.9%
2008/09	555	3,474	16.0%	2016/17	744	4,340	17.1%
2009/10	572	3,683	15.5%	2017/18	707	4,098	17.3%
2010/11	594	3,859	15.4%	2018/19	702	4,125	16.9%
2011/12	651	4,019	16.2%	2019/20	683	4,119	16.6%
2012/13	686	4,221	16.3%	2020/21	749	4,136	18.1%
2013/14	678	4,256	15.9%	2021/22	657	3,789	17.3%

Tabl 1: Niferoedd a chanran y disgyblion a dderbyniwyd i addysg cyfrwng Cymraeg o 2006/07 i 2021/22

Dyrannwyd 657 o leoedd Derbyn i ddisgyblion mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ar gyfer mis Medi 2021, sef **17.3%** o gyfanswm y derbyniadau ar draws y ddinas. Mae hyn yn ostyngiad ar y flwyddyn flaenorol. Lleihaodd y gostyngiad yn nifer y disgyblion y dyrannwyd lleoedd cyfrwng Cymraeg iddynt oherwydd gostyngiad yn y gyfradd genedigaethau. Fodd bynnag, mae'r nifer sy'n cael eu derbyn i leoliadau cyfrwng Cymraeg fel canran o'r cyfanswm a dderbynnir hefyd wedi gostwng.

Mae data dewisiadau cynnar ar nifer y disgyblion sy'n dechrau'r Dosbarth Derbyn ym mis Medi 2022 yn awgrymu cynnydd yng nghyfanswm nifer y disgyblion y dyrannwyd lle mewn ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg iddynt, er gwaethaf gostyngiad pellach yn y gyfradd genedigaethau.

Rhagwelir gostyngiad pellach yng nghyfanswm y derbyniadau i Ddosbarthiadau Derbyn ym mis Medi 2023 a 2024. Mae'r Cyngor yn ymwybodol bod hyn yn debygol o arwain at ostyngiad pellach yn y nifer wirioneddol o ddisgyblion sy'n mynd i addysg cyfrwng Cymraeg. Fodd bynnag, mae mwy o leoedd gwag yn caniatáu i gyfran uwch o'r boblogaeth gofrestru mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg yn y Dosbarth Derbyn. Gallai cyfanswm nifer y lleoedd cyfrwng Cymraeg sydd ar gael wrth dderbyn i addysg gynradd ledled y ddinas gynnig lle felly i tua 25% o'r boblogaeth ddisgyblion a ragwelir yn 2023 a 2024. Mae digon o gapasiti yn y sector cynradd Cymraeg i ganiatáu cynnydd sylweddol o ran nifer y lleoedd a dderbynnir.

Mae Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-32 wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor a bydd yn cael ei weithredu o fis Ebrill 2022. Mae'r CSCA yn canolbwyntio ar gyflawni targed Llywodraeth Cymru ar gyfer Caerdydd o rhwng 25% a 29% o ddisgyblion mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2031/32.

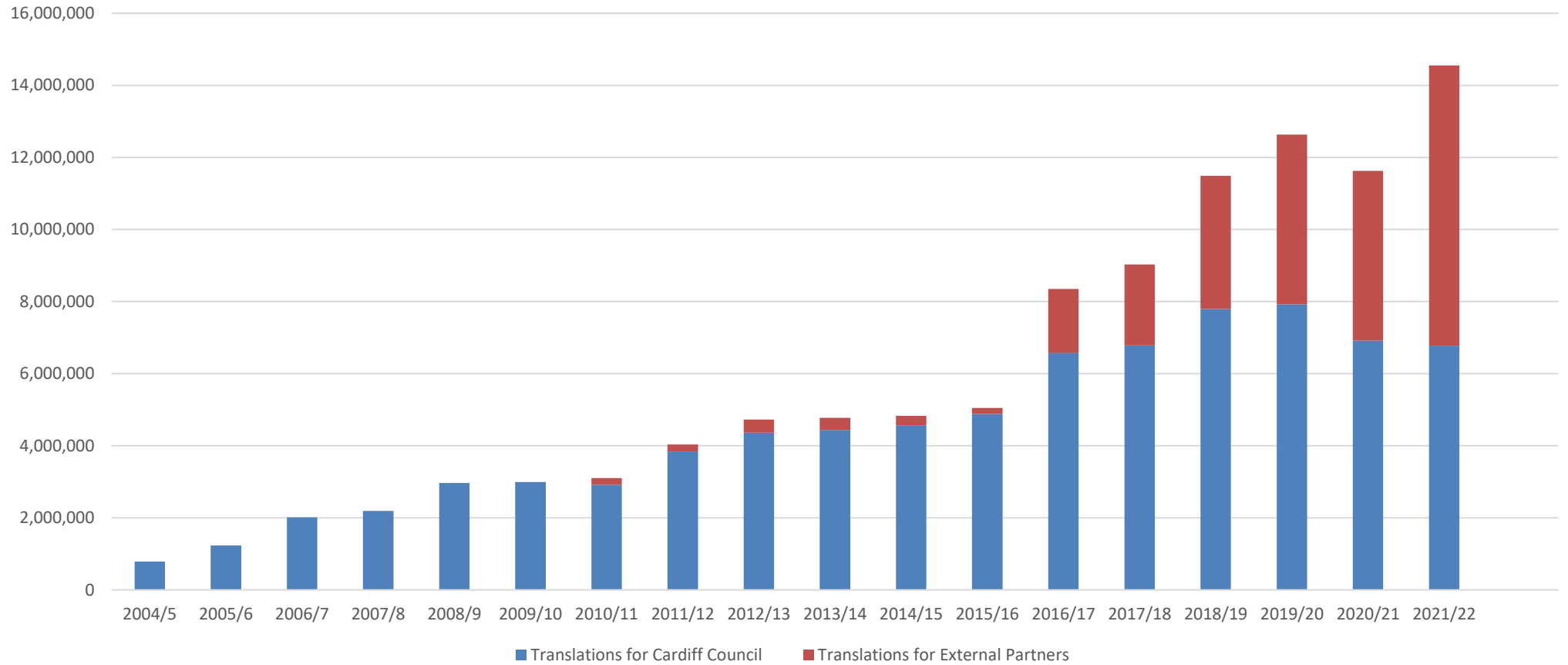
Mae'r [Cynllun Cymraeg mewn Addysg](#) i'w weld ar wefan y Cyngor.

8. Cyfieithu i'r Gymraeg

Dychwelodd Caerdydd Ddwieithog **99.9%** o'r ceisiadau cyfieithu erbyn y terfynau amser y cytunwyd arnynt. Mae cyfanswm nifer y geiriau a gyfieithwyd (**14,550,626 o eiriau**) yn gynydd sylweddol ar y cyfanswm ar gyfer 2020/21 sy'n adlewyrchu'r llwyth gwaith cynyddol wrth i arferion busnes arferol gael eu hailgyflwyno gan y Cyngor a'i bartneriaid wrth i argyfwng Covid-19 leddfu.

Mae Caerdydd Ddwieithog yn cefnogi nifer o bartneriaid allanol fel Awdurdodau Lleol a Byrddau Iechyd drwy gyfieithu dogfennau a chyfieithu ar y pryd. Yn 2021/22, cwblhaodd tîm Cyfieithu Ddwieithog Caerdydd fwy o waith ar gyfer partneriaid allanol (**7,776,028 o eiriau**) nag ar gyfer Cyngor Caerdydd (**6,774,598 o eiriau**). Mae hyn yn dyst i ymroddiad a gwaith caled y tîm Cyfieithu wrth gyflawni gwaith o'r safon uchaf i gwsmeriaid mewnol ac allanol ac i ddarparu cymorth a chefnogaeth hanfodol i'n partneriaid ar draws De-ddwyrain Cymru.

Number of words translated by Bilingual Cardiff 2004/5 – 2021/22

9. Cwynion yn erbyn Safonau'r Gymraeg 2021/22

Yn ystod 2021-22, derbyniwyd cyfanswm o 6 o gwynion gan y cyhoedd mewn perthynas â Safonau'r Gymraeg. Pa un a dderbyniwyd cwynion drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg, aethpwyd i'r afael â hwy yn unol â'r [Weithdrefn Gwyno Gorfforaethol](#).

Roedd y Cyngor hefyd yn destun **6** ymchwiliad newydd i fethiant posibl i gydymffurfio â'r safonau dan adran 71 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 gan Gomisiynydd y Gymraeg.

Yn 2021/22, derbyniodd y Cyngor:

- **4** ymchwiliad a arweiniodd at dderbyn Camau Gorfodi gan Gomisiynydd y Gymraeg i fynd i'r afael ag achosion o dorri Safonau'r Gymraeg.
- **1** ymchwiliad lle cytunwyd gyda Chomisiynydd y Gymraeg nad oedd pwnc yr ymchwiliad yn dod o fewn cyfrifoldeb y Cyngor ac sydd felly wedi'i gau.
- **1** ymchwiliad lle cytunodd Comisiynydd y Gymraeg nad oedd y Cyngor wedi torri Safonau'r Gymraeg ac sydd felly wedi'i gau.

Mae nifer yr ymchwiliadau newydd a dderbyniwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg (**6**) yr un faint â nifer yr ymchwiliadau a dderbyniwyd yn 2020/21 (**6**).

10. Swyddi a hysbysebwyd yn 2020-21

Yn ystod 2021/22 hysbysebwyd **2019** o swyddi, cynnydd o 62% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

- Hysbysebwyd **67** o swyddi lle'r oedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol, cynnydd o **158%** ar ffigur 2020/21.
- Hysbysebwyd **648** o swyddi lle'r oedd sgiliau Cymraeg yn ddymunol, cynnydd o **108%** ar ffigur 2020/21.
- Hysbysebwyd **64% (1304)** o swyddi lle ystyriwyd nad oedd angen sgiliau Cymraeg ar hyn o bryd. Mae hyn yn cymharu â **72%** o swyddi yn 2019/20.

Sylwer bod y ffigurau hyn yn ymwneud â swyddi nad ydynt yn swyddi ysgol.

11. Hyfforddiant Iaith Gymraeg a chyrsgiau hyfforddi cyfrwng Cymraeg

Yn 2021–22, cymerodd **1086** aelod o staff ran mewn cyrsiau hyfforddi Cymraeg, ac o'r rhain:

- cwblhaodd **836** aelod o staff e-fodiwl Cyflwyniad i'r Gymraeg Lefel 1 Academi Caerdydd

- mynychodd **156** aelod o staff gyrsiau hyfforddiant iaith Gymraeg a ddatblygwyd yn fewnol gan Academi Cyngor Caerdydd ac mae hyn yn cynnwys cyrsiau blasu a chyrsgiau byr (**32** mynychwr) a chyrsgiau dwys 120 awr (**124** mynychwr).
- cwblhaodd **94** aelod o staff y cwrs ar-lein 60 awr i ddechreuwr drwy'r cynllun 'Iaith Gwaith'.

Mae nifer yr aelodau o staff Cyngor Caerdydd sydd wedi cwblhau'r cyrsiau Cymraeg a ddarperir gan Academi Cyngor Caerdydd a thrwy'r cynllun 'Iaith Gwaith' wedi cynyddu **21%** o'i gymharu â 2020/21. Gydag e-fodiwl Cyflwyniad i'r Gymraeg Lefel 1 yr Academi, mae nifer y staff sy'n ymgymryd â hyfforddiant iaith Gymraeg wedi cynyddu **522%**.

Ar ben hyn:

- Cwblhaodd **990** aelod o staff e-fodiwl Ymwybyddiaeth Iaith Newydd Cyngor Caerdydd yn **2021/22**.

Caiff nifer a chanran y staff sydd wedi derbyn hyfforddiant iaith Gymraeg a hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith eu monitro'n agos a chaiff cofnodion unigol eu cadw ar System AD fewnol y Cyngor (DigiGOV).

Mae safon rhif 128 wedi'i chyflwyno i Gyngor Dinas Caerdydd, sy'n nodi bod yn rhaid i ni ddarparu hyfforddiant i staff yn Gymraeg yn y meysydd canlynol, os cânt eu darparu yn Saesneg:

- Recriwtio a chyfweld;
- Rheoli perfformiad;
- Cwynion a gweithdrefnau disgyblu;
- Sefydlu;
- Delio â'r cyhoedd
- Iechyd a diogelwch

Mae trefniadau ar waith i sicrhau y gall staff wneud cais i dderbyn eu hyfforddiant trwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â safon 128. Yn 2020-21 ni chafwyd unrhyw geisiadau am hyfforddiant yn Gymraeg. Cyflwynir y cyrsiau canlynol yn Gymraeg:

- Trais yn Erbyn Menywod a Cham-drin Domestig (modiwl ar-lein)
- Seiberddiogelwch 1, 2 a 3 (modiwl ar-lein)
- Hawliau Plant (modiwl ar-lein)
- Ymwybyddiaeth Iaith (modiwl ar-lein)
- Gwasanaeth Cwsmeriaid (modiwl ar-lein)
- Bob's Business: GDPR (modiwl ar-lein)
- Ymwybyddiaeth Twyll (modiwl ar-lein)
- Polisi a Gweithdrefn Disgyblu (modiwl ar-lein)

Mae Academi Caerdydd yn bwriadu ychwanegu cwestiwn penodol ar gyfrwng cyflwyno i'r broses gofrestru yn y dyfodol i sicrhau bod hyfforddiant yn Gymraeg yn cael ei hyrwyddo'n weithredol a bod staff yn ymwybodol o'u hawl i dderbyn hyfforddiant yn y meysydd uchod, yn Gymraeg. Lle mae'r galw'n ddigonol, byddwn yn sicrhau bod hyfforddiant mewnol yn cael ei ddarparu yn Gymraeg.

12. Sgiliau Cymraeg Cyflogeion

Gyda datblygiad y system AD (DigiGOV) a'r cyfle i aelodau o staff ddilysu eu data personol eu hunain, mae hyn wedi galluogi'r Cyngor i gofnodi sgiliau Cymraeg (ac ieithoedd eraill) aelodau o staff. Ar 31 Mawrth 2022, nodwyd bod **6474** o aelodau staff (nad ydynt mewn ysgolion) yn cael eu cyflogi gan Gyngor Caerdydd, ac o'r rhain, dilysodd cyfanswm o **4,753** o aelodau o staff eu cofnodion ar y system AD. O'r rhain mae **939** aelod o staff wedi nodi bod ganddynt sgiliau iaith Gymraeg. Mae hyn yn gynydd ar y nifer a adroddwyd yn 2020/21 (**837**) ac mae'n cynrychioli **17.25%** o'r rhai sydd wedi'u cofrestru ar y system neu **14.5%** o weithlu cyfan y Cyngor.

Gwasanaeth	Lefel Mynediad	Sylfaen	Canolradd	Uwch	Hyfedr	Cyfanswm	Canran staff y gwasanaeth
OEDOLION, TAI A CHYMUNEDAU	190	64	44	32	38	368	15.86%
GWASANAETHAU PLANT	45	23	11	5	18	102	19.88%
DATBLYGU ECONOMAIDD	48	16	18	9	12	103	7.42%
ADDYSG A DYSGU GYDOL OES (ac eithrio ysgolion)	49	19	13	9	23	113	13.65%
LLYWODRAETHU A GWASANAETHAU CYFREITHIOL	15	5	2	6	7	35	33.02%
PERFFORMIAD A PHARTNERIAETHAU	5	6	1	2	16	30	40.54%
CYNLLUNIO, TRAFNIDIAETH A'R AMGYLCHEDD	30	6	6	2	6	50	10.64%
ADNODDAU	56	25	12	13	32	138	17.25%
							Canran y staff Corfforaethol
Cyfanswm	438	164	107	78	152	939	14.50%

Mae nifer y staff sydd â sgiliau iaith Gymraeg wedi cynyddu gan **8.6%** ers 2020-21 (**939 yn 21/22** o gymharu â **837 yn 20/21**). Priodolir y cynnydd hwn i godi ymwybyddiaeth, y Strategaeth Caerdydd Ddwylieithog (sy'n cynnwys targed i gynyddu nifer y staff sydd â sgiliau Cymraeg) a chyrsgiau Cymraeg a ddarperir yn fewnol drwy ein tiwtor Cymraeg mewnol yn ogystal â'r Cynllun 'Iaith Gwaith'. Croesawyd y cynnydd yn ystod 21/22, sydd wedi bod yn flwyddyn anodd i staff oherwydd pandemig COVID-19, a roddodd lawer o staff o dan bwysau yn y gwaith a gartref. Atgoffir staff yn rheolaidd i ddiweddarau eu cofnodion manylion personol ar DigiGOV, ac mae'r rhain yn cynnwys dewis iaith a hyfedredd yn y Gymraeg.

13. Mwy na Geiriau - Fframwaith Strategol ar gyfer y Gymraeg mewn Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol

Mae Cyngor Caerdydd – mewn partneriaeth â Chyngor Bro Morgannwg, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a Choleg Caerdydd a'r Fro yn gweithredu Fforwm Iaith Gymraeg i barhau ag amcanion Mwy na Geiriau.

Yn ystod 2021/22 mae Coleg Caerdydd a'r Fro wedi ymuno â'r Fforwm ac mae hyn yn adlewyrchu mwy o ffocws ar ymgysylltu â darparwyr hyfforddiant i fynd i'r afael â'r heriau recriwtio presennol yn y maes gofal cymdeithasol. Trafodwyd nifer o themâu a chymau gweithredu yn y cyfarfodydd deufisol ac mae Cyngor Caerdydd wedi rhannu adnoddau fel ei e-fodiwl Ymwybyddiaeth Iaith, y Strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg, a chanllawiau ar recriwtio a hyfforddi staff Cymraeg eu hiaith gyda'r partneriaid. Bydd aelodaeth yn cael ei hehangu ymhellach i gynnwys darparwyr hyfforddiant ychwanegol, a phartneriaid addysg uwch ac addysg bellach i ddatblygu a gweithredu mentrau recriwtio i annog siaradwyr Cymraeg i ymuno â'r maes gofal cymdeithasol.

14. Monitro a Goruchwylio Cydymffurfiaeth â'r Safonau

CYDLYNWYR A PHENCAMPWYR Y GYMRAEG

Mae gan y Cyngor rwydwaith o gydlynwyr a phencampwyr y Gymraeg ledled ein Cyfarwyddiaethau a'n Gwasanaethau amrywiol, sy'n cefnogi gwaith tîm Caerdydd Ddwieithog o ran gweithredu Safonau'r Gymraeg a hyrwyddo'r Gymraeg yn fewnol. Mae swyddogaeth rhwydwaith y cydlynwyr yn cynnwys:

- Cynorthwyo eu gwasanaeth neu eu cyfarwyddiaethau i gyflawni dyletswyddau statudol y Cyngor a'r gofynion o ran Safonau'r Gymraeg.
- Rhoi adborth am unrhyw faterion sy'n ymwneud â'r Gymraeg gan y gwasanaeth i'r grŵp, ac fel arall yn ôl yr angen.
- Rhoi adborth am unrhyw gwynion neu faterion sy'n ymwneud â'r Gymraeg gan ddefnyddwyr gwasanaeth i'r grŵp.
- Dosbarthu dogfennaeth berthnasol a gwybodaeth o fewn y gwasanaethau.
- Cydlynu ymateb eu gwasanaeth i'r Adroddiad Blynyddol am weithrediad Safonau'r Gymraeg.

Nid oes angen i gydlynwyr a phencampwyr siarad Cymraeg, ac mae pob cyfarwyddiaeth yn gyfrifol am enwebu o leiaf un Cydlynnydd, ac un Pencampwr, ar lefel Rheolwr Gweithredol neu uwch, i gynrychioli ei gyfarwyddiaeth.

Mae'r Pencampwr yn gweithredu fel pwynt cyswllt ar lefel uwch reolwr mewn perthynas â materion penodol sy'n ymwneud â'r Gymraeg. Mae'n hwylio hefyd yn monitro agendâu grwpiau uwch reolwyr ar gyfer eitemau sy'n ymwneud â goblygiadau Safonau'r Gymraeg ac yn cefnogi Cydlynnydd Cymraeg eu gwasanaeth wrth hwyluso gweithredu Safonau'r Gymraeg o fewn eu cyfarwyddiaethau. Mae cyfarfodydd Cydlynwyr y Gymraeg yn cael eu cynnal bob mis ac yn cael eu cadeirio gan Caerdydd Ddwyeithog.

GRŴP AELODAU CAERDYDD DDWYIEITHOG

Mae Grŵp Aelodau Caerdydd Ddwyeithog yn grŵp trawsbleidiol a sefydlwyd i gymryd rôl arweiniol o ran datblygu Caerdydd gwbl ddwyieithog lle gall dinasyddion a staff Cyngor Caerdydd gael gwasanaethau a chymorth yn y naill iaith neu'r llall yn gyfartal trwy waith partneriaeth gwell. Yn ystod 2021-22 cyfarfu'r grŵp 4 gwaith i drafod materion sy'n ymwneud â'r Gymraeg, gan gynnwys gweithredu Safonau'r Gymraeg, darparu gwasanaethau yn ystod argyfwng Covid-19, Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog 2022-27, a gweithrediad Strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg ddiwygiedig y Cyngor.

CYNLLUNIAU CYFLAWNI CYFARWYDDIAETHAU

Yn dilyn argymhellion a wnaed gan Dîm Archwilio Cyngor Caerdydd, mae'n ofynnol i bob un o gyfarwyddiaethau'r Cyngor gynnwys manylion y Camau Gorfodi a dderbyniwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg yn eu Cynlluniau Cyflawni Adrannol. Mae'r wybodaeth ofynnol yn cynnwys disgrifiad o'r Camau Gorfodi unigol, swyddog cyfrifol y Cyngor a'r dyddiadau y cwblhawyd y Camau Gorfodi, a'r dystiolaeth o gwblhad a roddwyd i Gomisiynydd y Gymraeg.

Bydd yr wybodaeth hon yn cael ei diweddarau yn ystod y flwyddyn wrth i Gamau Gorfodi gael eu derbyn a'u gweithredu. Bydd cynnwys yr wybodaeth hon yn cynnig cofnod byw o weithrediad y Cyngor o'r Camau Gorfodi a dderbyniwyd a chofnod hygyrch i hwyluso adrodd wrth gyfathrebu â Chomisiynydd y Gymraeg ac i gefnogi'r Adroddiad Blynnyddol am Safonau'r Gymraeg.

Cafodd canllawiau i gefnogi swyddogion y Cyngor a'u hysbysu o'r gofynion wrth gynnwys Camau Gorfodi a dderbyniwyd yng Nghynlluniau Cyflawni eu Cyfarwyddiaeth eu paratoi gan Caerdydd Ddwyeithog a'u cymeradwyo gan Uwch Dîm Rheoli'r Cyngor. Bydd y ddogfen ganllaw ar gael ar dudalen mewnwydd Caerdydd Ddwyeithog a chaiff ei chyflwyno i Uwch Reolwyr a Rheolwyr gan swyddogion Caerdydd Ddwyeithog.

UWCH DÎM RHEOLI

Mae materion sy'n ymwneud â Safonau'r Gymraeg, gan gynnwys gwybodaeth am ymchwiliadau Comisiynydd y Gymraeg, yn cael eu cyflwyno'n rheolaidd i gyfarfodydd yr UDRh er gwybodaeth ac i alluogi gweithredu.

Y CABINET A'R CYNGOR LLAWN

Caiff Adroddiad Blynnyddol Safonau'r Gymraeg Cyngor Caerdydd ei ystyried gan y Cabinet a'r Cyngor llawn er mwyn sicrhau gwaith craffu ar y lefel uchaf.

15. Hyrwyddo a Hwyluso'r Safonau

CANLLAWIAU STAFF

Er mwyn hyrwyddo a hwyluso gweithrediad y safonau, mae'r Cyngor wedi creu a diweddarau canllawiau i staff. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Crynodeb o 'Safonau Cyflawni Gwasanaeth'
- Cyfathrebu'n Ddwieithog
- Gwasanaethau Ddwieithog Derbynfydd
- Cynnal Cyfarfodydd yn Ddwieithog
- Galwadau Ffôn Cymraeg
- Nodyn Canllaw: Arwyddion a Hysbysiadau Swyddogol Ddwieithog
- Canllawiau Cyfieithu
- Safonau'r Gymraeg: Canllaw Camau Cyflym
- Safonau'r Gymraeg: Canllaw i Drydydd Partïon
- Asesu Sgiliau Cymraeg a Nodi Rolau Cymraeg Hanfodol
- Gweithdrefnau Recriwtio, Cyfweld a Dethol a'r Iaith Gymraeg.

Mae'r canllawiau hyn ar gael i staff ar dudalen mewnwyd Caerdydd Ddwieithog ac wedi eu hyrwyddo'n gyson i staff trwy ddulliau cyfathrebu cyfarwydd gan gynnwys y Briff Craidd misol a chylchlythyron 'Materion Cymreig' sy'n cael eu dosbarthu i'r holl staff. Mae erthyglau rheolaidd hefyd wedi ymddangos ar hafan mewnwyd y Cyngor.

Mae arwyddion derbynfa (safon 67) a logos llofnod e-bost (safon 134) hefyd ar gael i aelodau o staff ar dudalen mewnwyd Caerdydd Ddwieithog yn ogystal â chopi o'r safonau llawn, adroddiadau blynyddol, a'r ffurflen cais cyfieithu ar-lein.

Mae cynnwys y we a'r ffurflen cais cyfieithu wedi'u diweddarau i atgoffa staff i gynnwys y datganiadau corfforaethol i gydymffurfio â safonau 2, 3 a 7 (Gohebiaeth), 49 (ffurflenni) a 50A (dogfennau).

BRÏFF 'MATERION CYMREIG'

Dosberthir y briff Materion Cymreig i staff drwy'r rhwydwaith cydlynwyr iaith Gymraeg. Mae'r briff yn cynnwys cyngor polisi ar gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg, gwybodaeth am hyfforddiant Cymraeg ac erthyglau eraill sy'n ymwneud â'r agenda iaith Gymraeg.

CLWB CYMDEITHASOL C4

Mae adnodd i hyrwyddo a hwyluso digwyddiadau rhithwir Cymraeg wedi cael ei ddatblygu a'i lansio gan hyfforddwr Cymraeg mewnol y Cyngor. Cyflwynir yr adnodd ar lwyfan Microsoft Teams ac mae'n galluogi defnyddwyr i drefnu cyfarfodydd, grwpiau trafod a digwyddiadau cymdeithasol fel y gall siaradwyr Cymraeg a dysgwyr gwrdd â'i gilydd i sgwrsio yn Gymraeg a gwella sgiliau iaith. Trefnwyd cyfarfod wythnosol hefyd gan diwtor Cymraeg y Cyngor. Cynhaliodd y clwb cymdeithasol ddigwyddiad Dydd Gŵyl Dewi a oedd yn cynnwys sgwrs gan Liz Day sydd wedi dysgu Cymraeg yn rhugl yn ystod y cyfnod clo a daeth llawer o staff iddo.

CAERDYDD DDWYIEITHOG: CYNGOR CYFIEITHU A PHOLISI

Mae Caerdydd Ddwylieithog yn cynnig gwasanaeth cyfieithu Cymraeg a chyfieithu ar y pryd llawn i bob Cyfarwyddiaeth yn y Cyngor.

Mae'r tîm yn cynnig arweiniad a chyngor i bob aelod o staff y Cyngor, ynghyd â sefydliadau, cwmnïau ac unigolion sy'n cynnig gwasanaethau ar ran y Cyngor, ar faterion sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg, cyfieithu ac ymrwymiad y Cyngor i safonau statudol y Gymraeg.

HYFFORDDIANT CYMRAEG

O ganlyniad i gyhoeddi'r Strategaeth Sgiliau Iaith Gymraeg yn 2021, mae Cyngor Caerdydd wedi ymrwmo i roi cyfle i'w holl staff ymgysylltu â hyfforddiant iaith Gymraeg.

Mae'r e-fodiwlau Cyflwyniad i'r Gymraeg Lefel 1 ac Ymwbyddiaeth Iaith yn caniatáu i staff ddysgu geirfa ac ymadroddion cyffredin Cymraeg a darparu cyd-destun hanesyddol a diwylliannol ar gyfer yr iaith.

Mae Academi Cyngor Caerdydd hefyd wedi datblygu amrywiaeth eang o gyrsiau Cymraeg. Mae'r rhain wedi'u teilwra i ganiatáu cymaint o hyblygrwydd â phosibl i annog staff y Cyngor i gymryd rhan. Dyma'r cyrsiau a ddatblygwyd gan Academi Cyngor Caerdydd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf:

- **Mynediad Ar-lein (Cymraeg Lefel 1)** – cwrs rhithwir hunanastudio yn bennaf.
- **Mynediad (Cymraeg Lefel 1)** – cwrs rhithwir sy'n gymysgedd o hunanastudio ac arweiniad gan diwtor.

- **Sylfaen (Cymraeg Lefel 2)** – cwrs rhithwir lefel sy'n gymysgedd o hunanastudio ac arweiniad gan diwtor.
- **Rhagflas Hanner Diwrnod** – cwrs cyflwyno dan arweiniad tiwtor.
- **Canolradd (Cymraeg Lefel 3)** - cwrs sy'n gymysgedd o hunanastudio ac arweiniad gan diwtor ar gyfer dysgwyr mwy hyderus a'r rhai sy'n siarad Cymraeg ond sydd wedi colli eu hyder ar lafar.
- **Dechreuwr Deuddydd** – cwrs rhithwir dan arweiniad tiwtor i ddatblygu sgiliau iaith Gymraeg sylfaenol cadarn.
- **CROESO Rhan 1** – cwrs rhithwir hunanastudio y gall staff ei gwblhau ar unrhyw adeg.
- **Mynediad (Cymraeg Lefel 1) Trochi** – cwrs sy'n cael ei arwain gan diwtor a gyflwynir drwy sesiwn 4 awr wythnosol.
- **Uwch (Cymraeg Lefel 4)** – cwrs sy'n gymysgedd o hunanastudio ac arweiniad gan diwtor gyda ffocws ar ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.
- **Hyfedredd (Cymraeg Lefel 5)** – cwrs sy'n gymysgedd o hunanastudio ac arweiniad gan diwtor sy'n canolbwyntio ar Gymraeg ysgrifenedig a Chymraeg llafar mwy ffurfiol.

Darparwyd tiwtor gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol i gynorthwyo tiwtor Cymraeg mewnol Academi Cyngor Caerdydd i gyflwyno'r cyrsiau hyn ac i gefnogi staff sy'n dysgu Cymraeg.

Mae Cyngor Caerdydd wedi ymrwmo i roi cyfle i'w staff dderbyn hyfforddiant iaith Gymraeg ac nid oes cost unigol i staff y Cyngor, na'u cyfarwyddiaethau, ac mae staff yn cael eu credydu am amser yn mynychu cyrsiau.

HYFFORDDIANT YMWHYBYDDIAETH IAITH

Diwygiwyd y modiwl ymwybyddiaeth iaith yn 2020/21 a'i gyflwyno fel e-fodiwl gan lwyfan dysgu Academi Cyngor Caerdydd. Mae'n cael ei gyflwyno i'r holl staff ar hyn o bryd (gan gynnwys staff ysgolion). Ers ei lansio, mae'r e-fodiwl wedi'i gwblhau gan **4460** aelod o staff.

Mae'r e-fodiwl yn rhoi gwybodaeth am y canlynol:

- Cyd-destun hanesyddol y Gymraeg.
- Pwysigrwydd y Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau'r Cyngor i ddinasyddion Caerdydd.
- Rôl a chyfrifoldeb staff o ran cynnig gwasanaethau Cymraeg a dwyieithog.

- Asesu sut y darperir gwasanaethau Cymraeg ar hyn o bryd a nodi meysydd i'w gwella.

LANIARDIAU A BATHODYNNAU 'IAITH GWAITH'

Cynhyrchir laniardiau iaith Gwaith gan Gomisiynydd y Gymraeg ar gyfer staff sy'n siarad Cymraeg er mwyn dangos i ddefnyddwyr gwasanaeth a chydweithwyr eu bod yn siarad Cymraeg. Cynigir y laniardiau hyn - ynghyd â laniardiau dysgwr Cymraeg - i staff pan fyddant yn derbyn neu'n adnewyddu eu cardiau adnabod staff, neu gellir gwneud cais am un unrhyw bryd gan Caerdydd Ddwyeithog. Mae pob briff misol 'Materion Cymreig' sy'n cael ei ddsbarthu i bob aelod o staff trwy gydlynnydd iaith Gymraeg ei gyfarwyddiaeth neu wasanaeth yn cynnwys nodyn i atgoffa staff i ofyn am y laniardiau gan Caerdydd Ddwyeithog.